

Jac. Salomons *

Gepensioneerde zeerover doodt politie-agent

Op de hoek van de Sleutelsteeg/Nieuwstraat, naast het pand met de gevelsteen van een zeilschip, tegenwoordig is er de schoenenwinkel Stoute Schoenen in gevestigd en daarvoor de verfwinkel van Hennipman, stond in vroeger eeuwen een stadspomp. Die pomp verdween toen de waterleiding in 1907 haar intrede deed. Maar het oude huis is er nog altijd en maakt deel uit van het monumentenbestand van onze stad.

In 1820 was daar het logement “Het Amsterdamse Veerhuis” gevestigd. Dat moet toen al een oude naam zijn geweest, want het zeilschip op de gevelsteen geeft aan dat er in lang vervlogen tijden schepen werden gelost en geladen. Dat was toen mogelijk, want er liep destijds een gracht midden door onze stad. Aan weerszijden van de gracht, de Grobbe genaamd, lagen smalle straatjes bestraat met keien. In de huizen langs de gracht woonden de

burgers van de stad. Ze werkten van de vroege morgen tot laat in de avond in de molens, de brouwerijen, de brandewijnstokerijen of de varkensmesterijen. Dat waren wel zo ongeveer de bestaansmogelijkheden in de jaren van de zeventiende en achttiende eeuw. Natuurlijk behoorden daarbij ook de timmerlieden, de wagenmakers, de kuipers, smeden en andere ambachten. Al die mensen die samen met een vrij beroep uitoefenden bepaalden het stedelijk leven in het centrum rondom de Laurenskerk. Vanuit de galmgaten in de toren klonk ieder uur het gelui van de bronzen klokken om de tijd aan te geven. En natuurlijk speelde elk kwartier het carillon een vrolijk deuntje.

Waterpompen

Onze poorters waren nogal aan de stad gebonden want het verkeer met andere plaatsen was moeilijk. Wilde men zich buiten Weesp begeven, dan waren er de

trekschuiten die zo af en toe naar Amsterdam of andere plaatsen voeren. Overigens wisten in onze kleine gemeenschap de mensen gewoonlijk wel hoe ze aangenaam met elkaar om moesten gaan. Daar had je bijvoorbeeld de dagelijkse

verzamelplaatsen waar de vrouwen elkaar ontmoetten. Dat waren de waterpompen die hier en daar in de stad stonden. Voor het schoonmaken van hun huizen gebruikten de vrouwen het water uit de grachten, maar voor de maaltijden ging men het benodigde vocht bij de stadspompen halen. De hoek van de Sleutelsteeg was zo'n verzamelplaats. Overdag haalden de vrouwen in houten emmers het water en vanzelfsprekend werden dan de buurtnieuwtsjes uitgewisseld, er geroddeld en het nieuws van de stad aan een nadere beschouwing onderworpen. Overigens waren die dagen vol van lawaai omdat Weesp een nijver stadjes was. In de

grachten en op de Vecht voeren de schepen af en aan om grondstoffen te brengen en het gemaakte product weer af te voeren.

Geesten en schimmen

In de avonden, als het ging schemeren, het daglicht verminderde, werd het stil in de stad. Het is niet zo verwonderlijk dat primitieve volkeren de zon aanbaden. De zon en het licht brengen levensvreugde. Zij geven mogelijkheden en kansen in zekerheid. In het donker van de nacht is die zekerheid er niet. Vroeger meende men dat boze geesten, schimmen uit het verleden, in het holst van de nacht rondwaalden en men bleef maar liever thuis bij het gezin met kaarslicht of een olielampje. Wij, in onze tijd, zijn zoveel anders dan onze voorouders. De nacht is er voor het onheil, maar wij ontsteken graag zoveel mogelijk licht. Dat voorkomt hopelijk misdaad en minder prettige ervaringen. Er is een tijd geweest dat in de avonden niemand meer bij de pomp aan de Grobbe verscheen. Hoe druk het er ook overdag mocht zijn, als het donker werd was er geen mens meer te vinden. Het spookte daar namelijk. Men waagde zich daar niet meer, want als de Sint Laurens twaalf slagen liet horen vernamen de mensen langs de gracht in hun huizen het gerammel van ketenen en het gerol van vaten over de keien. Kwade geesten uit een ver verleden kwamen in het holst van de nacht om daar hun arbeid te verrichten. De mensen die daar in de buurt woonden huiverden als zij het tumult hoorden en kropen iets dieper onder hun dekens. Er werd gemompeld dat de geest van een zeekapitein de misdaad herhaalde die daar lang geleden had plaatsgevonden.

Zeekapitein

Dat zat zo. In de zeventiende eeuw woonde in de taveerne een zeekapitein die, naar men vertelde, in zijn jonge jaren zeerover was geweest. De aanduiding zeerover is niet

zo vreemd als u wellicht denkt, want roven deden de Hollandse zeelieden vrij regelmatig. Het hoorde eigenlijk wel een beetje bij het vak. Deze kapitein werd wat ouder en wilde het wat kalmer aandoen. Het avontuur van de zeevaart moe, zocht en vond hij een wat rustiger bedrijf aan de wal, het liefst in een kleine stad. Een beurtvaartbedrijf met een logement, dat strookte wel met zijn natuurlijke aard. Maar ja, hoe gaat dat. Mensen die het avontuur beminnen, verliezen langzaam wel hun haren maar nooit hun streken en in Weesp wonende merkte hij al gauw dat hij terecht was gekomen in een stad met, naar het scheen, eerbare ondernemers en onderdanige knechten, maar er gebeurde toch ook wel eens iets dat beter niet in het openbaar kan worden verteld. Niemand weet dat beter dan kasteleins en scheepsbevrachters. Het bedrijf van de gepensioneerde zeerover werd druk en goed bezocht. Door de bruggen en langs de grachten was het een voortdurend gaan en komen van schepen en hun bemanningen. Schepen werden gelost en geladen, er werd gehandeld, gekocht en verkocht, zijn gelagkamer was altijd vol gasten.

Donkere avond

Eens op een donkere avond kwamen er enkele mannen bij hem die vertelden dat zij een grote voorraad brandewijn hadden gekocht die zij zonder de stedelijke belasting te betalen wilden vervoeren. Dat de drank gestolen was vertelden zij hem er niet bij. Of hij hen bij het vervoer van dienst kon zijn? Och, geen accijns. Zijn oude zeeroverschik kon zich over die fraude geen zorgen maken. Gewetensbezwaren horen niet zo bij een oude piraat. Bovendien was de beloning beslist niet kinderachtig. Men bereikte een akkoord. In de nacht zouden de vaten worden aangevoerd en in een schip geladen dat de volgende dag vertrok. Aldus geschiedde. Laat in de avond kwam er een schuit voor de wal die de lading op de kade plaatste en vervolgens werden de vaten langs een loopplank aan boord van een groter schip gerold. Alles verliep vlot, totdat een sergeant van politie in slaap werd opgeschrikt door het ongewone nachtelijke lawaai in de stad. De sergeant ging er op uit om te zien wat er binnen de muren van de stad toch wel gebeurde. Bij de taveerne zag hij vervolgens het verdachte nachtelijke transport. De kapitein-kastelein probeerde hem uit te leggen dat het hier om een gewoon transport ging met een gewone lading die heel vroeg de stad uit moest. Maar de sergeant vertrouwde het niet en wilde de bewijzen zien dat de stedelijke belastingpenningen waren betaald. Dat had hij beter niet kunnen vragen. De mannen kregen ruzie. De ex-zeerover werd driftig, er kwam een handgemeen en de sergeant werd zo hevig geraakt dat hij overboord viel en in de Grobbe verdronk. De kapitein schrok wel even, maar hij had in zijn vroegere leven wel meer mensen overboord geslagen. Dat brengt het bestaan van een zeerover nu eenmaal met zich mee. Het schip werd na dit incident verder geladen en vertrok de volgende morgen vroeg alsof er niets was gebeurd.

Galgenveld

Maar toch klopte er iets niet. De eigenaar van de drank had namelijk ontdekt dat er een gedeelte van zijn handelswaar ontbrak. Daar over klagen kon hij natuurlijk niet, want ook zijn handelswaar was gestolen. . . Dat er drank was gestolen, ging de

volgende in het kleine stad als een lopend vuurtje rond. De vrouwen hadden bij de pomp veel te bepraten. Want er was niet alleen brandewijn gestolen, ook de sergeant van politie was plotseling verdwenen. “Het zal toch niet zo zijn dat...” De autoriteiten hielden zich uitvoerig bezig met deze twee wonderlijke zaken. Een raadsel was hij snel opgelost, toen na enkele dagen het lijk van de politieman in de Grobbe kwam bovendrijven. En toen men verder ging zoeken bleek dat men wist dat hij in de buurt van de taveerne was geweest. En daar trof men vervolgens een deel van de vermiste drank aan die de kastelein als beloning had gekregen. De kastelein werd meegenomen en verhoord. Ten laatste bekende hij, waarna hij in de donkere cellen in het raadhuis werd opgesloten. Na de rechtzitting werd hij veroordeeld om aan de galg te sterven. En wegens de ernst van het misdrijf moest zijn lijk naar het galgenveld buiten Weesp worden vervoerd, waar het lichaam aan de vogels werd prijsgegeven. U raadt het al, sindsdien keerde in het donker van de nacht zijn gekwelde geest steeds naar de plaats van misdaad terug. Iedere nacht als de Sint Laurens het middernachtelijk uur had geslagen, weerklonk bij de stadspomp het rammelen van boeien en rolden de vaten weer over de keien. Nog vele jaren heeft men het tumult gehoord. Pas toen de Grobbe werd gedempt is het stil geworden...

Naschrift van de auteur. De geschiedenis vermeldt dat het in vroeger eeuwen spookte bij de waterpomp aan de Grobbe. Uit dat gegeven is deze vertelling ontstaan.

De Grobbe

In de 14e eeuw was Weesp niet groter dan het gebied tussen de Vecht, het Smal Weesp, de Oudegracht en Achter 't Vosje. De huidige Nieuwstraat, heette toen de Ghoenweg. Tussen 1397 en 1425 werd op deze plek een gracht gegraven die men De Grobbe noemde. Dat was de eerste stadsgracht van Weesp, die liep vanaf het Smal Weesp naar Achter 't Vosje waar hij met een sluis verbonden was met de Vecht. De Grobbe werd in 1828 gedempt. De straat die daardoor ontstond kreeg, heel logisch, de naam Nieuwstraat.

*** Jac. Salomons**

Omdat in de Weesper geschiedenis steeds het verhaal opdook dat het in vroeger eeuwen spookte bij de stadspomp aan de Grobbe, bedacht stadschroniqueur Jac. Salomons in de jaren zeventig dit spookverhaal. Jacob Salomons (1908-1993) schreef in die tijd in 'de Nieuwe Weesper' over de geschiedenis van Weesp. Een deel van zijn artikelen werd in 1982 gebundeld in de uitgave 'Schetsen uit de geschiedenis van Weesp'. Voor zijn vele verdiensten werd Salomons benoemd tot Ereburger van Weesp.

Historisch Weesp

De korte versie van dit Weesper spookverhaal werd gepubliceerd in 'Historisch Weesp' nr 3 – december 2015